

Innledning

Cecilie Basberg Neumann

I sin forskning forholder mange sosiologer og samfunnsvitere seg til fenomenologiske begreper, og fenomenologisk inspirert tenkning om begreper som livsverden, intersubjektivitet, mening, handling og samhandling i sin forskning. De fleste har vel også som utgangspunkt at mennesket er grunnleggende sosialt og ikke kan tenkes utenfor det sosiale. Hva disse innsiktene betyr for den enkelte forsker mer spesifikt, og hvilke føringer de får på forskningens metodiske og teoretiske tilslag helt konkret, vil naturligvis variere.

Dette temanummeret handler om grunnlaget for fenomenologiske begreper og tenkning. Hvilken situasjon oppsto den i, og hvilke metodologiske og teoretiske utfordringer byr den på?

Litt raskt kan en innvende at fenomenologiske innsikter om at mennesket skaper mening ved sin evne til å slutte fra del til helhet, og derfor for eksempel vil oppfatte et krus som et helt krus, selv om de bare ser en del av det, er innsikter som det i kvalitativ forskning ikke uten videre er enkelt å oversette, verken metodisk eller teoretisk innenfor tradisjonelle sosiologiske rammer for forskning. Det samme gjelder fenomenologisk tenkning om intensjonalitet. Spør en om hvilke metodologiske konsekvenser vi kan trekke av at bevisstheten alltid er rettet mot noe, kan et svar være at en da må utforske bevisstheten selv (sml. Østerberg 1994, om tenkningen til Merleau-Ponty om sansing og persepsjon). Dersom en imidlertid forstår bevissthetens rettethet som en innsikt som peker mot det sosiale som grunnleggende relasjonelt, vil en konsekvens være at mennesker og situasjoner derfor også må utforskes med utgangspunkt i det relasjonelle (sml. Smith 1987, Widerberg 1995; 2007, Bourdieu og Wacquant 1993).

Artiklene i dette nummeret av *Sosiologi i dag* kretser rundt disse spørsmålene. Tekstene spenner fra konkret anvendelse av en metode, videografi, som forsøker å koble seg så direkte som mulig til fenomenologisk tenkning om mening, handling og samhandling (Knoblauch), til historisering av den sosiologiske fenomenologiske forskningstradisjonen etter Husserl og Schütz, særlig slik den er viderført og videreutviklet av Berger og Luckmann (Karlsaune). Thomas Luckmann skri-

ver om grunnlaget for en protososiologi han mener bør ligge til grunn for all sosiologisk tenkning, mens Kåre Fuglseth løfter fram deler av Husserls tankegods han mener sosiologer har en tendens til å overse. Dette gjelder særlig Husserls tenkning om at en må sette parentes rundt fenomenene ved å forsøke å frigjøre seg fra det en vet om fenomenet, situasjonen eller personen på forhånd, og deretter så åpent som mulig undersøke og beskrive helt konkret hva som foregår i en situasjon eller i forbindelse med en persons mening om levet erfaring og et saksforhold. Sverre Flaatten undersøker Boudieus forhold til fenomenologien med spesielt fokus på intensjonalitet, og ser særlig på Bourdieus sammenkobling av fenomenologisk tekning og makt. Til sammen skulle disse artiklene kunne anspre flere norske sosiologer til å trekke på fenomenologiske innsikter i sin forskning.

God sommer!

Cecilie Basberg Neumann

Redaktør

Litteratur

- Bourdieu, Pierre og Loïc J.D. Wacquant (1993) Den kritiske ettertanke. Oslo: Det norske samlaget.
- Smith, Dorothy (1987) The everyday world as problematic. Boston: Northeastern University Press.
- Widerberg, Karin (2007) Institusjonell etnografi – en ny mulighet for kvalitativ forskning i Sosiologi i dag nr. 2
- Widerberg, Karin (1995) Kunnskapens kjønn. Oslo: Pax forlag.
- Østerberg, Dag (1994) "Innledning" i: Maurice Merleau-Ponty: Kroppens fenomenologi. Oslo: Pax forlag.